

VERTROUWELIJK

HET AANDEEL VAN DE COMMUNISTEN IN DE AMSTERDAMSE HAVENSTAKING

Het verloop van de recente havenstaking in Amsterdam werd uitvoerig in de pers beschreven. Bij dergelijke stakingen blijft veelal verborgen de wijze waarop de communisten zich laten gelden. In dit rapport wordt de communistische rol bij de laatste staking belicht. De gevolgde tactiek is typerend voor de communistische actie.

Het uitbreken van de havenstaking in Amsterdam op 28 juni j.l. was voor de leiding van de CPN een verrassing. Een week te voren had MEIS, algemeen secretaris van de communistische transportvakbond, de ABT'58 (tevens plv. partijbestuurder van de CPN), er nog over geklaagd dat de havenarbeiders niet in beweging waren te krijgen. Vergaderingen van de ABT'58 konden wegens gebrek aan belangstelling niet doorgaan en de CPN-havengroep verloor voortdurend leden, volgens MEIS.

Een extraatje van f 100,-- per werknemer, door enkele havenbedrijven op donderdag, 22 juni, aan hun vaste arbeiders uitbetaald, bracht echter plotseling verandering in de situatie en vormde de directe aanleiding tot de staking. (Gereleveerd zij dat de massale stakingen van vorig jaar augustus in de Amsterdamse haven hun onmiddellijke aanleiding in een gelijksoortige kwestie hadden gevonden).

De eerste moeilijkheden deden zich voor op maandag 26 juni, toen arbeiders van de Samenwerkende Havenbedrijven (SHB), ontevreden over het niet ontvangen van de extra-uitkering, het werk in de houthaven gedurende één uur stillegden. Twee dagen later, op 28 juni, weigerden de SHB-arbeiders in de Coenhaven hun werk te beginnen alvorens zij een toezegging hadden ontvangen dat ook aan hen f 100,-- extra zou worden uitbetaald. Al vrij spoedig was het aantal stakende arbeiders in het westelijke havengebied aangegroeid tot 700; 800 arbeiders uit de oostelijke haven sloten zich bij hen aan.

Onder de 500 à 600 stakers die zich die ochtend voor het bestekingslokaal van de SHB verzamelden, werden voor het eerst communistische agitators opgemerkt, n.l. de eerder genoemde MEIS en de ABT'58-hoofdbestuurder GRIFHORST. Zij zagen aankomen dat de staking tot een massale actie zou uitgroeien en probeerden meteen voor diezelfde middag een zaal in Krasnapolsky te huren. Dit mislukte aangezien de Rotterdamse hoofdbestuurder van het Onafhankelijk Verbond van Bedrijfsorganisaties, A.v.d. BERG,

VERTROUWELIJK - 2 -

hen voor was geweest. De ABT'58 moest toen genoeg nemen met een zaaltje van "De Brakke Grond". Te omstreeks 12.00 uur werd er in het Amsterdamse kantoor van de ABT'58 een bespreking gehouden die, behalve door enkele communistische havenarbeiders en vakbondsbestuurders, ook werd bijgewoond door de partijbestuurders BAKKER en HAKS. Men besloot de arbeiders per manifest op te roepen tot deelname aan de vergadering in "De Brakke Grond". MEIS moest de leiding van deze vergadering op zich nemen.

De havenarbeiders die zich te omstreeks 14.00 uur voor "De Brakke Grond" hadden verzameld, weigerden in deze zaal, waar geen stoelen waren geplaatst, te vergaderen. Er bleef toen niets anders over dan zich aan te sluiten bij de OVB-vergadering in Krasnapolsky. Wel namen MEIS en GRIFHORST daar achter de tafel op het podium plaats, doch zij kregen geen kans de leiding over te nemen van de OVB-bestuurder, A. v.d. BERG. Tijdens deze bijeenkomst werden geen besluiten genomen; de aanwezigen werden opgeroepen 's avonds opnieuw te vergaderen.

Ten einde een herhaling van het fiasco van die middag te voorkomen, werden (tijdens een voorbespreking in Felix Meritis, het hoofdkwartier van de CPN) enkele vakbondsbestuurders nauwkeurig door de partijleiding geïnstrueerd. ABT'58-bestuurder G.C. HEIJT kreeg de opdracht de vergadering te leiden; hij mocht onder geen voorwaarde de leiding uit handen geven. Zodra het vormen van een actiecomité aan de orde kwam, moesten partijgenoten-havenarbeiders zonder meer op het toneel plaats nemen. Op die manier zou het actiecomité voor het grootste deel uit CPN-leden bestaan. De ontvangen instructies werden op de door 800 personen bezochte avondvergadering in Krasnapolsky - de zaal was thans door de ABT'58 gehuurd - letterlijk uitgevoerd. Het "gekozen" actiecomité bestond dientengevolge voor meer dan de helft uit communisten. De overgrote meerderheid van de aanwezigen stemde voor voortzetting van de staking. De vergadering besloot de eisen van de stakers de volgende morgen (29-6-'61) aan de directie van de Scheepvaart Vereniging Noord te overhandigen.

De volgende dag (29 juni) breidde de staking zich snel uit. Had zij zich voordien in hoofdzaak beperkt tot SHB-arbeiders, thans sloot een groot aantal werknemers in vaste dienst zich bij de stakers aan. In totaal stakten er die dag circa 4500 van de 6000 Amsterdamse havenarbeiders. Te 11.00 uur verzocht een stakersdelegatie, onder leiding van HEIJT, om een onderhoud met de directie van de Scheepvaart Vereniging Noord. Dit werd geweigerd. Een brief met de eisen van de stakers werd door de SVN niet aangenomen. De delegatie werd verwezen naar de erkende vakbonden.

In hun schrijven, dat daarna in de bus van de SVN werd gedeponneerd,

eisten de stakers een extra uitkering van f 100,-- binnen 14 dagen en een bruto loon van f 120,-- per week met ingang van 1-7-'61. (Deze looneis was reeds vóór de staking door de ABT'58 gepropageerd).

HEIJT deelde aan de ter plaatse bijeengekomen stakers mede dat hij die middag te 14.00 uur in een aan de Hemweg te houden openluchtmeeting verslag zou uitbrengen. Vóór de aanvang van deze meeting beraadslaagde het actiecomité ten huize van HEIJT. Van CPN-zijde waren MEIS, BAKKER en HAKS aanwezig. Besloten werd na de openlucht vergadering op te trekken naar het hoofdkantoor van de Nederlandse Bond van Vervoerspersoneel (aangesloten bij het NVV) ten einde deze bond te bewegen zich achter de staking te stellen. Het bestuur van de NBV ging hier niet op in. Nadien bespraken enkele CPN-leiders de stand van zaken opnieuw met leden van het actiecomité. Voor de avond van de volgende dag - vrijdag, 30 juni - werd weer een vergadering in Krasnapolsky belegd. Ook hieraan ging een bijeenkomst van partijbestuurders, kaderleden van de ABT'58 en enkele communistische havenarbeiders vooraf. De algemeen secretaris van de CPN, Paul de GROOT, nam zelf aan deze bespreking deel. De partijleiding verordonneerde dat de staking zo spoedig mogelijk beëindigd moest worden. Door de juiste houding van het actiecomité was er volgens de GROOT al politieke winst geboekt; het was thans zaak de staking goed te beëindigen. (N.B. De ABT'58 is niet bij machte uitkeringen aan de stakers te doen).

De vergadering in Krasnapolsky werd door een groot aantal stakers bezocht, de schattingen liepen uiteen van 1000 tot 1500 man. Voorzitter HEIJT stelde dat de staking een machtige demonstratie van de eenheid der havenarbeiders was geweest. Het actiecomité adviseerde de staking met deze vergadering af te sluiten, te meer daar ondernemers en erkende bonden hadden laten weten dat er onderhandeld werd over loonverbeteringen in de haven.

De meeste discussianten spraken zich uit voor werkhervatting op maandag 3 juli. Na een kort beraad sloot het actiecomité zich hierbij aan. Het comité werd als gebruikelijk nog niet ontbonden en zou zich in de loop van juli over een eventuele hervatting van de actie beraden. Besloten werd geld in te zamelen om havenarbeiders die door de staking in financiële moeilijkheden waren geraakt, te helpen.

In Rotterdam zijn het OVB en de ABT'58 (eerstgenoemde organisatie heeft aldaar meer aanhang dan de communistische bond) maar zeer ten dele geslaagd in hun opzet om een solidariteitsstaking onder de havenarbeiders te ontketenen. Slechts 750 à 1000 arbeiders (hoofdzakelijk pendelaars) hebben aan de stakingsoproepen gehoor gegeven. Na overleg met het actiecomité te Amsterdam besloten de stakers in Rotterdam eveneens op maandag 3 juli weer aan het werk te gaan.

17 juli 1961

VERTROUWELIJK